

Opetuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikertomukseen

291/00.03.00.00.01/2020

Opetuslautakunta 25.08.2020 § 89

Valmistelijat: sivistyspalveluiden johtaja Pia Setälä, pia.setala@salo.fi, varhaiskasvatusjohtaja Anna Karlsson, anna.karlsson@salo.fi, perusopetusjohtaja Inkeri Lahti, inkeri.lahti@salo.fi, nuorisopalvelupäällikkö Johanna Paananen, johanna.paananen@salo.fi.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 15.6.2020 § 48 merkinnyt tarkastuslautakunnan jättämän arviointikertomuksen tiedoksi sekä velvoitti kaupunginhallituksen antamaan lokakuun 2020 loppuun mennessä selvityksen toimenpiteistä, joihin on ryhdytty arviointikertomuksessa mainituissa asioissa.

Arviointikertomuksessa todetaan opetuslautakunnan alaisten palvelujen osalta seuraavaa:**Varhaiskasvatus**

Varhaiskasvatuksessa ongelmana on ollut esiopetuskelpoisen henkilöstön saatavuus, joka on vaikuttanut henkilöstösuunnitteluun ja palvelujen järjestämiseen. Tarkastuslautakunta toteaaakin, että kaupungin tulee rekrytoinnissa pyrkiä vaikuttamaan asiaan.

Vastaus:

Kansallisella tasolla nykyiset koulutuspaikat eivät riitä kattamaan kuntien tarvetta rekrytoida esiopetuskelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia.

Varhaiskasvatuksessa on jo useamman vuoden ollut käytössä palveluseteli. Yksityinen palvelutuotanto on lisääntynyt ja tällä hetkellä sen piirissä on n. 300 lasta. Kaupungin toiminnassa laaja palveluverkko aiheuttaa myös omat haasteensa.

Vastaus:

Oppimisympäristöselvitystyön yhteydessä ehdotettiin kunnallisen laajan palveluverkon korvaamista palvelusetelillä järjestettävällä yksityisellä ryhmäperhepäivähoidolla alueilla joissa lapsimäärä on vähenemässä. Varhaiskasvatuspaikkojen kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, jolloin käyttö- ja täyttöasteen optimointi on haasteellista. Pitkien välimatkojen vuoksi lähipalveluperiaate ei voi aina toteutua. Pienet yksiköt vaativat suhteessa enemmän henkilöstöresurssia työaikalainsäädännöllisesti suhteessa isompiin yksiköihin.

Hyvänä vetovoimatekijänä on jatkunut viisivuotiaiden maksuton

varhaiskasvatuskokeilu, joka päättyy 31.7.2020. Toiminta on saanut hyvän vastaanoton ja onkin syytä selvittää, olisiko toimintaa mahdollista jatkaa ilman valtionavustusta.

Vastaus:

Salo sai valtionavustusta kolmannelle toimintakaudelle 2020-2021 maksuttoman viisivuotiaiden kokeilun jatkamiseen. Hallitusohjelman mukaista kaksivuotista esiopetusta tullaan pilotoimaan satunnaisotantana valituissa kunnissa kokeilulainsäädännön avulla elokuusta 2021 alkaen.

Asukasmäärän vähenemisen vuoksi kaikki toimet uusien asukkaiden saamiseksi ja vanhojen säilyttämiseksi ovat keskeisiä. Lapsiperheiden lisäksi asukkaita tulisi houkuttaa Saloon jo ennen lasten syntymää, koska perheen perustamisen jälkeen asuinpaikkaa harvemmin lähdetään muuttamaan. Salon vetovoimaisuuden takia päiväkotien tulisi sijaita työmatkojen varrella. Ryhmäkokojen osalta tulee pyrkiä riittävän kokoiisiin toiminnallisiin ryhmiin.

Vastaus:

Oppimisympäristöselvityksessä asia huomioitiin ja ehdotuksena oli luopua pienistä yhden ryhmän yksiköistä ja korvata toiminta yksityisellä ryhmäperhepäivähoidolla.

Englanninkielistä päiväkotia on syytä harkita esimerkiksi Salo IoT Campuksen yhteyteen, koska on mahdollista, että Saloon muuttaneiden työntekijöiden lasten päivähoitotarve kansainvälisellä kielellä voi lisääntyä. Myös suomenkieliset vanhemmat voivat haluta lapsensa englanninkieliseen päiväkotiin. Erilaisia veto- ja pitovoimatekijöitä tulee pohtia avarakatseisesti asukasmäärän lisäämiseksi.

Vastaus:

Varhaiskasvatus on mukana suunnittelemassa Salo IoT Campukselle perustettavaa kansainvälistä päiväkotia, joka toimisi samalla kansainvälisenä henkilöstön oppimis-koulutus- ja tutkimuskeskuksena. Tavoitteena on löytää palveluntuottaja, joka toteuttaisi palvelun palvelusetelillä elokuusta 2021 alkaen.

Perus- ja lukio-opetus

Salossa on erilaisten hankkeiden avulla aktiivisesti työstetty niin opiskeluun liittyviä sisältöjä kuin liikunta- tai muita hyvinvointiteemoja (Oppiva Salo, Liikkuva koulu, Mitä kuuluu ? jne). Tarkastuslautakunta toteaa, että ennaltaehkäisy näkökulmasta hanketoiminta on erittäin myönteistä ongelmien vähentämiseksi ja estämiseksi. Tätä kautta myös yhteistyö alueen muiden toimijoiden, kuten urheiluseurojen kanssa, on tiivistynyt hyvällä tavalla.

Vastaus:

Perus- ja lukiokoulutuksessa on aktiivisesti haettu hankerahoitusta ja sen avulla on saatu kehitettyä uusia toimintamalleja oppilaiden/opiskelijoiden

oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kuntaliiton toimittamien vuoden 2018 palvelutuotannon nettokustannustietojen mukaan perusopetuksen kustannukset olivat 35 euroa asukasta kohden kalliimpia vertailukuntien keskiarvoon nähden. Muiden opetuspalveluiden kustannusten luvut olivat lähellä verrokkikuntia. Tarkastuslautakunta toteaaakin, että opetuspalveluissa on syytä analysoida, mistä perusopetuksen kustannusten suuruus johtuu ja miten siihen olisi mahdollista vaikuttaa.

Vastaus:

Salon kaupunki on verrokkikuntiin nähden maantieteellisesti laaja ja koostuu useista eri kuntakeskuksista. Kaupungin lapsi- ja oppilasmäärät ovat merkittävässä laskussa. Vuoteen 2027 mennessä oppilasmäärän ennakoitaan laskevan n. 1 400 oppilasta, mikä vastaa 72 opetusryhmää (opetusryhmän kooksi laskettu 20 oppilasta).

Salossa on laaja kouluverkko suhteessa oppilasmäärään. Perusopetuksen opetusta annetaan 31 koulussa. Nykyisellä palveluverkolla ja laskevilla oppilasmäärillä oppilaskohtaiset kustannukset tulevat kasvamaan lähivuosina. Oppimisympäristöselvityksessä analysoitiin kustannuksia ja esitettiin ratkaisuvaihtoehtoja. Koulujen toimintamenot toiminnoittain jakautuvat seuraavasti: opetus 61 %, oppilashuolto 9 %, kiinteistö 12 %, kuljetukset 7 %, ruokailu 8 %, hallinto 3 %.

Oppilashuollossa erityisenä haasteena on ollut koulupsykologien tarpeen kasvu ja tilannetta hankaloittaa erityisesti se, että valtakunnallisenakin ongelmana on ollut ammattilaisten saatavuuden vähyys. Kaupungin tuleekin panostaa rekrytointiin.

Vastaus:

Tällä hetkellä kaikki vakituiset koulupsykologin virat on täytetty muodollisen kelpoisuuden omaavilla psykologeilla. Palkkaukseen panostamalla koulupsykologien vaihtuvuutta saataisiin vähennettyä (Salon kaupungissa koulupsykologien palkka pienempi kuin psykologin palkka sosiaali- ja terveystieteiden puolella).

Märynummen ja Kirkonkylän koulut on suunniteltu monitoimitiloiksi, jossa Märynummen osalta on tiloja varhaiskasvatukselle ja nuorisotoimelle. Kirkonkylässä on tiloja myös kansalaisopistolle sekä osittain yhteiskäyttöön varhaiskasvatuksen kanssa. Tarkastuslautakunta toteaa, että tämän tyyppinen tilojen monikäyttöisyys on pitkällä tähtäimellä kustannustehokasta ja tarjoaa alueelle monipuolisia palveluita.

Vastaus:

Palvelurajat ylittävien monikäyttöisten tilaratkaisujen toteuttaminen asetettu hyvinvointipalvelujen tuloskortissa keskeiseksi tavoitteeksi.

Oppimisympäristö

Oppimisympäristöselvityksessä hyödynnettiin ulkopuolista konsulttia. Konsultin esityksessä ei kuitenkaan ollut otettu huomioon jo valtuuston aiemmin tekemiä päätöksiä esimerkiksi Märynummen koulun ja päiväkodin osalta. Konsultin esittämän arvion mukaan vuosina 2026-2031 oleva kouluikäisten määrä on merkittävästi nykyistä alhaisempi. Oppimisympäristöselvityksen julkistaminen sai aikaan laajaa ja osin kiivastakin keskustelua.

Vastaus:

Oppimisympäristöselvityksen työryhmän esityksessä oli otettu huomioon valtuuston aiemmin tekemä päätös Märynummen koulun ja päiväkodin osalta. Perusopetusikäisten (7-15 v) lasten määrä vähenee 48 % vuoteen 2035 mennessä. Lukumääräisesti tämä tarkoittaa n. 2 580 lasta vähemmän nykyiseen verrattuna. Peruskouluikäisten määrän laskeva ennuste tarkoittaa, että vuonna 2035 perusopetusryhmiä, joissa oppilasmäärä on 20, tarvitaan n. 128 opetusryhmää nykyistä vähemmän.

Vaihtuvat ja avoimet oppimisympäristöt vaativat lapselta paljon. Uusi oppimisympäristöohjelma on pitkälti itseohjautuvaa ja lapselta voidaan edellyttää enemmän kuin mihin lapsi pystyy. Oppimisympäristövaatimukset eivät sovi kaikille, jolloin osa lapsista ei pysy opetuksen mukana.

Vastaus:

Käytössä oleva opetussuunnitelma ei edellytä aiempaa opetussuunnitelmaa enemmän itseohjautuvuutta oppilailta. Oppilaiden omatoimisuuden ja itseohjautuvuuden kehittymistä tuetaan ja heitä kasvatetaan siihen. Opetus perustuu opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Mikäli oppilas ei kykene saavuttamaan opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita, niin tarvittaessa tavoitteet voidaan yksilöllistää. Opetussuunnitelma asettaa melko väljät vaatimukset oppimisympäristölle. Opettajan tehtävänä on huolehtia oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin riittävän tuen järjestämisestä.

Nuorisopalvelut

Etsivä nuorisotyö tekee vaativaa työtä eri yhteistyötahojen kanssa. Toiminta on hyvin järjestettyä. Nuorten ongelmat ovat moninaisempia ja yhä vaativampia hoitaa. Kouluterveyskyselyssä esiin nousseiden nuorten aiempaa myönteisempi suhtautuminen päihteisiin edellyttää ennaltaehkäisevää aktiivista toimintaa ja asiaan puuttumista.

Vastaus:

Etsivän nuorisotyön asiakkaaksi ohjautuessa nuorten tilanne on usein todella haastava ja taustalla on vuosia jatkuneita asiakkuuksia eri palveluissa. Laadukkaalla ja tehokkaalla ennaltaehkäisevällä työllä voitaisiin nuoria tukea jo huomattavasti aikaisemmassa vaiheessa. Nuorten päihteiden käyttö tullaan nostamaan tulevan lukuvuoden 2020-2021 keskeiseksi teemaksi, johon osallistetaan moniammatillisesti nuorten parissa työskenteleviä.

Nuorisotyön opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella saama rahoitus on loppunut. Rahoituksella oli palkattu useita osa-aikaisia nuorisotyöntekijöitä. Tämä oli merkittävä osa nuorisotyön resursseista ja sillä on vaikutusta nuorisotilojen aukioloaikoihin.

Vastaus:

Nuorisotilojen ohjaajaresurssiin on vaikutusta nuoriso-ohjaajaresurssin vähentyessä. Kuluvana vuonna nuorisotilatyöhön ei ole kohdentunut OKM:n rahoitusta eikä ”perustyöhön” ole mahdollista saada rahoitusta.

Kolmannen sektorin käyttö nuorisotyön ammattilaisten tilalla esimerkiksi valvontatehtäviin ja ohjaukseen, on melko kyseenalaista, jos vapaaehtoisella ei ole minkäänlaista alan koulutusta. Asiassa voi tulla ongelmaksi myös vastuukysymykset onnettomuustilanteessa.

Vastaus:

Nuorisotyön henkilöstölle on määritelty pätevyysvaatimukset sekä työn edellyttämä osaaminen. Vapaaehtoisia voidaan käyttää täydentämään ammattimaista nuorisotyötä. Vapaaehtoisten määrä on kuitenkin vuosien aikana jatkuvasti vähentynyt.

Tarkastuslautakunta arvioi erittäin hyväksi toimintatavaksi eri palvelualueiden välillä tehtävän yhteistyön. Nuorten palvelut vastaavat kesätyöllistämisestä, vaikka niihin varattu rahoitus on työllisyyspalveluilla ja samoin etsivän nuorisotyöntekijän palkasta osan maksaa terveyspalvelut. Tiukentuvassa taloudellisessa tilanteessa yhteinen tekeminen ja asioiden koordinointi mahdollistavat resurssien tarkoituksenmukaisen käytön.

Vastaus:

Laadukasta nuorisotyötä ei voi tehdä ilman moniammatillista yhteistyötä. Nuoren tarpeet tulee olla nuorisotyön keskiössä ja moniammatillista yhteistyötä tulee edelleen kehittää.

Musiikkiopisto

Musiikkiopiston toiminta keskittyy ainoastaan kaupungin keskustassa tarjolla oleviin palveluihin. Jatkossa tulee selvittää pitkän tähtäimen suunnitelmana mahdollisuutta toteuttaa opetusta myös alueellisesti. Yhteistyötä koulujen kanssa tulisi lisätä ja jo koulujen suunnitteluvaiheessa huomioida tilojen monikäyttöisyys ja niiden hyödyntäminen esiintymiskäytössä.

Vastaus:

Musiikkiopiston mahdollisuus alueellisen opetuksen aloittamiseksi selvitetään. Yhteistyötä koulujen musiikkiluokkien tehdään jo nykyisellään, mutta yhteistyön monipuolistaminen ja laajentaminen tullaan nostamaan vahvasti esille lukuvuoden 2020-2021 aikana.

Sivistyspalveluiden johtaja:

1. Opetuslautakunta päättää antaa tarkastuslautakunnalle edellä olevan vastauksen tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikertomuksessa esiin nostettuihin asioihin.

2. Opetuslautakunta lähettää kaupunginhallitukselle tiedoksi vastauksen ja toimenpiteet, joihin on ryhdytty arviointikertomuksessa mainituista asioissa.

Päätös:

Opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.